

Bajan

Pohádka o opravdovém kouzlení

Zapsala Anna Zubkova
Redigoval Vladimir Antonov

Z ruského originálu přeložila
Jiřina Broučková

V dávných časech žil na Zemi pěvec a pohádkář. Říkali mu Bajan. Dokonce i jeho jméno jako by vyprávělo, protože pocházelo ze starodávného slova «bajat'», což znamená «vyprávět». V těch starých časech to jméno bylo známé v mnoha národech. A všude znamenalo: *přinášející pravdu, mluvící pravdu, jasně vykládající moudrost.*

Bajan chodil po vesnicích a po městech s guslemi, zpíval písně a vyprávěl skazy.

Byl vysokého vzrůstu, mohutné tělesné stavby a měl pohledný obličej. Jenom mu už v mladém věku zešedivěly vlasy. Ale od jakého hoře, od jakého

neštěstí mu zbělely jako sníh, to Bajan nikdy nikomu nepověděl.

Ve svých písních zpíval jenom o lásce, o radosti, o dobru, o tom, jak může člověk šťastný být, jak může na Zemi spravedlivě žít. Vyprávěl byliny o hrdinech-bohatýrech a pohádky, duše povznášející a přeměňující.

Bajan tak chodil po Zemi mnoho let. Neměl ani rodinu, ani dům, ani děti.

A nebyly to tehdy jednoduché časy. Knížata a bojaři byli mezi sebou znepřáteleni: rozdělovali si země, kvůli moci zabíjeli jeden druhého. A ještě se lidé hádali kvůli víře, té předchozí starodávné — a kvůli víře nové, zámořské.

Ale vlastně se navzájem nenáviděli proto, že zapomněli na Pravdu o Jednotném Bohu!

A Bajan se snažil o té Pravdě zpívat, a vyprávět o ní ve skazech a bylinách.

Jeho srdce — jako slunce — hořelo láskou! Jeho moudrá slova učila, jak by mohl na Zemi mír být, jak by mohli lidé v srdečném dobru žít.

* * *

Jednou si tak Bajan šel svou cestou, když vtom zahlédl kouř z dohořívajícího požáru: špatní lidé vypálili vesnici!...

Bajan obešel spáleniště — nikoho živého nenašel.

A náhle... na samém okraji vesnice — uslyšel dětský pláč: jako by ten pláč přicházel z nebe! Jako by celý okolní svět — nad lidskými činy, zlobou naplněnými, zaplakal!

Bajan se rozhlédl: a vidí, že na velké bříze visí košík, a v něm je dítě, zázrakem zachráněné! Jak je

vidět, matka stačila děťátko schovat: vytáhla ho vysoko na větev.

Bajan stáhl dolů košík a vzal dítě do náručí.

Ukázalo se, že je to holčička — úplně maličká, měla by se ještě krmit mateřským mlékem!

Dal jí napít vodičky ze svojí čutory — a vydal se hledat matku-kojnou: vždyť by nebylo snadné pro pěvce-guslara putovat s malým děťátkem po vesnicích a městech!

Dlouho tak hledal: ale nikdo si k sobě do rodiny dítě vzít nechtěl! Bývalo dobře, když nějaká žena byla tak hodná, že maličkou nakrmila — spolu se svým vlastním dítětem. Ale k sobě domů si holčičku stejně nikdo nevzal: «I takhle žijeme hladově a těžce, nemáme čím nakrmit ani svoje děti!» — tak Bajanovi odpovídali...

A tak dívenka zůstala u Bajana. Začal jí říkat Vasilisa.

Stala se Bajanovou milovanou dcerou, a on — jejím moudrým a laskavým otcem.

* * *

Vasilisa rychle rostla. Mnoho věcí viděla, když putovala s Bajanem! A ještě více poznávala, když poslouchala jeho skazy a vstřebávala jeho moudrost.

Vasilisa si byla jistá, že Bajan všechno ví: jak o obyčejných pozemských věcech, tak i o jakémkoliv kouzlu.

A Bajan uměl tak kouzelně vyprávět pohádky, že obrazy hrdinů z jeho vyprávění oživaly a každá pohádka se stávala viditelnou skutečností. Vyprávěl o tom, jak zpívá ptáček, — a bylo ptáčka vidět a slyšet! Když byla Vasilisa malá, dokonce vždy

přibíhala, aby mohla rukou ptáčka, veverku nebo zajíčka z pohádky pohladit.

Jednou Vasilisa Bajana poprosila:

— Nauč mě opravdovému kouzlení!

— Jakému?

— No... jako je ve tvých pohádkách: košili za noc ušít a vyšít, upéct chléb, že takový nikde nenajdeš...

— To zatím nemůžu, dceruško! Jak tě mám naučit dělat kouzelný chléb, když ty ještě neumiš upéct ani obyčejný chlebiček? Ještě jsi nepředla ani obyčejnou přízi, vzory jsi svýma rukama nevyšívala... Jak tě mám naučit kouzelné vzory na kouzelné košili?

Od toho dne se Vasilisa při každé příležitosti stávala pomocnicí hospodyní v domě, ve kterém byli na návštěvě. Začala spolu s nimi péct chléb a koláče, i polévku a kaši vařit, i přízi příst. A naučila se i šít a vyšívat. Bajanovi začala vyšívat vzory na košili, a sobě — na šatech.

A Bajan teď stále Vasilisu upozorňoval: podívej, jak se lísteček a kvíteček jakoby objali — vždyť z toho vznikla přímo kouzelná krása! Povšimni si toho, Vasilisko: z této přirozené krásy se dá na látce udělat vzor, že krásnější na celém světě nenajdeš!

Nebo si Bajan všiml barev na křídlech motýla — a říká: podívej, do jakého vznešeného šatu Bůh oblékl motýla! Pozoruj krásu, Bohem darovanou — a brzy budeš i ty sama šikovná ve vytváření krásy!

A Bajan učil dcerku i počítat a číst, a všechny věci důležité pro život!

Většinou pořádal Bajan takové vyučování jen pro samotnou Vasilisu. Ale někdy se shromáždily děti z celé vesnice, a po svých pohádkách Bajan všechny učil gramotnosti.

Často se stávalo, že se novou dovednost nedařilo hned osvojit ani Vasilise, ani ostatním dětem. Ale Bajan jim to vysvětlil:

— Bůh to vymyslel tak, že v životě různé bytosti získávají moudrost, i sílu, i krásu, i dokonalost postupně. Ani poupátko přece nevyroste za jediný den: uvnitř něho se vytvářejí okvětní lístky a tyčinky. A až potom — když přijde čas — se rozvíjí překrásný kvíteček!

Nebo ptáčátko, to přece neumí létat hned od narození, musejí mu zesílit křídélka, musí překonat strach a slabost — a až pak se naučí létat ve vzduchu!

Stejně tak i člověk si nemůže všechno najednou osvojit, ale pomaloučku!

... Vasilisa tak vyrůstala a nabírala rozum. A učila se u Bajana dobrotě.

A on byl mistrem nejen ve vyprávění pohádek, ale znal i léčivé byliny. Mohl léčit jak lidi, tak i zvířata. A to si Vasilisa také snažila zapamatovat: jakou bylinku jak sbírat, a od jaké nemoci pomáhá.

Lesní zvěř se Bajana vůbec nebála. Přicházela za ním pro pomoc, jako by věděla, že jim neublíží, ale vyléčí jejich rány a nemoci.

Svět přírody byl pro Vasilisu dobrý a překrásný! A obyvatelé lesa byli jejími přáteli!

Vasilisa vyrůstala smělá a šikovná! Bajan se postaral, aby byla nejen zručnou hospodyní, ale naučil ji jezdit i na koni — tak, že dokázala předstihnout i každého vesnického chlapce. A když ve hře bojovali klacky, Bajan ji to naučil tak, že si nevedla hůře nežli chlapci. Kde jí nestačily síly — tam Vasilisa vítězila šikovností a důvtipem!

A ona sama se od Bajana velice silně chtěla naučit úplně všemu!

Jednou seděli u ohýnku v lese a odpočívali po dlouhé cestě.

Vasilisa se zeptala Bajana:

— Odkud bereš ty pohádky, písně a hudbu?

— Z *ticha*!

— Ale jak? Ty máš kouzelné gusle?

— Tak to vyzkoušej!

— Ale mně to tak nejde... Ale tobě — jako by samy hrály!

— To je tím, že slyším tu hudbu, kterou by měly hrát!

— Ale já ji neslyším...

— Tak pro začátek poslouvej, o čem gusle *mlčí*.

Když já na guslích zrovna nehraju, je kolem nich zvláštní *ticho*, kouzelné. Můžeš se naučit to *ticho* slyšet. A pak — v tom *tichu* — začne být všechno zářivé a překrásné!

Ale můžeš poslouchat nejen *ticho* guslí, ale i *ticho* lesa, jezera i louky, když není větrné počasí. A v takovém *tichu* uslyšíš i o čem mluví potůček, co štěbetá ptáček, co vypráví větřík, co laskavě vykládá sluníčko, o čem šeptají stromy, i o čem *mlčí* hvězdy a jasný měsíc.

... A tak se Vasilisa začala učit poslouchat *ticho*. A když se naučila vcházet do *prostoru průzračného ticha* — začalo jí být tak krásně! Jako by se ocitla v kouzelném světě, ve kterém je Bůh vedle ní a žádné neštěstí se jí nemůže ani dotknout!

Vasilisu, které Bajan ukázal svět Božského Dobra a Krásy, to udivovalo a ptala se:

— Ale proč jsou lidé smutní, když je Boží svět tak překrásný?! Proč se trápí, proč jsou nemocní,

stárnou a umírají? Proč se nenávidí a zabíjejí jeden druhého?!

— Na tvoji otázku, Vasilisko, není jednoduchá odpověď. Vždyť člověk není tělo, ale živá duše! Tělo je jakási nádoba, do které Bůh vlévá duši: aby rostla, rozvíjela se!

Tělo — roste, a potom stárne a umírá. Ale duše — ta neumírá!

Duše může žít i bez těla v zářivém a překrásném světě, pokud se naučila stavům lásky a dobroty. Ale jestli žila jen v hněvu nebo strachu — pak začne být svět kolem krutý! Osud takového člověka bude hořký!

A ještě k tomu bývají osudy a lidské činy vzájemně propojeny...

A tak my dva spolu musíme lidem vyprávět o tom, jak žít v srdečné lásce, snažit se znovu oživit dobrou vůli v každém člověku, a potlačovat zlé úmysly!

Chceš, naučím tě tancovat tak, aby lidé začali vidět lásku a světlo ve tvém tanci?

— Chci!

— Tak se podívej: plamen v ohni — jako by tančil! Zkus i ty tančit právě tak!

... Vasilisa to zkusila. A tělo jako by se jí samo začalo pohybovat v krásném tanci!

— A teď zkus tak, jako něžné ranní sluníčko — svítit ze srdce a paprsky jako rukama všechny laskat a objímat!

... Tanec začal být ještě krásnější: pohyby se naplnily srdečnou láskou!

Pochopitelně, že se to Vasilisa nenaučila za jeden den, ale postupně byly její tance stále krásnější a krásnější! A díky tomu se i ona stávala stále krásnější duší!

Vasilisa teď začala spolu s Bajanem vystupovat před lidmi. Tančila při jeho hudbě, a všechny kolem ozařovala srdečným teplem!

* * *

Jednoho dne přišli k velké osadě. A hned vedle té osady bylo vidět knížecí dvorec, ohrazený kamennou zdí. Byly tam bělokamenné paláce s vysokými komnatami, mnoho sloužících a vojáků, stráže střežily bránu.

— Tak co, Vasilisko, kde budeme nejdřív zpívat písně: ve vesnici nebo v knížecích palácích?

— Pojd'me — do knížecího domu! Já jsem takové paláce a komnaty ještě nikdy neviděla!

... Zaklepali tedy na bránu. Vyšli k nim strážcové. Uviděli u Bajana gusle — a vpustili je: «Právě se u knížete Mstislava shromáždili hosté, je velká hostina! Chystají se všichni na vojenskou výpravu, kníže shromažďuje spojence. Guslar se tam bude hodit!».

Doprovodili Bajana a Vasilisu ke knížeti a k hostům — tam, kde se konala hostina.

Přepychové komnaty, malované stropy, okna ozdobená skly s barevnými vzory, nádobí ze zlata a ze stříbra, na stolech plno jídla!

Ale kníže je nepozval a nenabídl jim, aby si po cestě posloužili u bohatých stolů, ale řekl:

— Nu, ukaž svoje umění, pěvče, rozvesel nás!

... Bajan začal zpívat písně. Vasilisa začala tancovat tance...

Ale hosté je stěží poslouchají, sotva poohlédnou jejich směrem.

Hosté se už rozveselili z vypitého vína!

Tu se kníže ptá Bajana:

— Slyšel jsem, Bajane, že vidíš budoucnost i minulost. Je to pravda?

— Minulost vidět můžu, přítomnost znám. A o svojí budoucnosti si do značné míry rozhoduje člověk sám. Ale o možné budoucnosti — to ano, mohl bych něco povědět, — odpověděl Bajan knížeti.

— Pověz tedy každému hostu, který si to bude přát, to, na co se zeptá!

— Dobře!

... Hosté se začali vyptávat. A Bajan začal na jejich otázky odpovídat.

Zpočátku to byly jen stále větší žerty:

«Jak říkají mojí ženě?» — ptá se jeden.

Nebo: «Kolik mám synů a kolik dcer?»

Bajan na všechno přesně odpovídá. Hosté se podivují, hihňají se...

Dlouho se tak bavili.

Ale potom se ptá sám kníže:

— Jak vidíš moji budoucnost? Čeká mě vítězství v nadcházející válečné výpravě?

... Bajan říká:

— Vidím mnoho tvých vítězství, kníže Mstislave. Vidím spoustu poražených vojáků v těch bitvách. Vidím druhá knížectví, která sis podmanil. Vidím zpustošené vesnice a města v těch krajích... Veliká bude tvoje moc! Budeš obávaný a vážený mezi ostatními knížaty! Ale vidím ještě i zármutek: tvému synu přinese tvoje pozemská moc záhubu! Nebudeš mít radostnou budoucnost! A po tvojí smrti bude tvoje knížectví zpustošeno a podmaněno druhými...

— Jak si dovoluješ mi něco takového předpovídat?! — rozhněval se kníže.

— Tahle předpověď ještě není předurčení budoucnosti, ale výstraha pro tebe. Vždyť to nemusíš

připustit! Když nezaseješ smrt — nepřijde zármutek do tvého života!

Není statečnost jako statečnost! Síla dobrá a síla nedobrá si vůbec nejsou rovny!

Nyní lidé zabíjejí jeden druhého kvůli rozdílné víře, kvůli bohatství, kvůli moci, kvůli území, kvůli zbytečným urážkám... A pomsta taková krveprolití rozmnožuje...

Odvaha, čest, spravedlnost a síla nyní nejsou v lidských představách takové, jaké by měly být!

Co je hřích a co je dobro — se v lidských myslích pomíchalo!

A lidé mluví o «spravedlivém hněvu», o «svaté válce»... Ale nenávisť není spravedlivá! A zabíjení nemůže být svaté!

... Ted' se kníže rozzlobil ještě víc, a nařídil strážím chytit Bajana a vsadit ho do temnice.

Vasilisa nevěděla, co dělat! Začala se pokoušet Bajana bránit, zápasit se strážemi... Ale bylo to směšné: jedna dívka — proti spoustě vojáků...

Bajan jí říká: «Uteč odsud, dceruško, co nejrychleji!» Ale Vasilisa neposlouchá. Vtom ji jeden strážce chytil, a všichni ostatní se vrhli na Bajana, a oba je odvedli do knížecí temnice. Zavřeli je v zamřížovaném sklepení.

Bajan hladí plačící Vasilisu po hlavičce, utěšuje ji. A přitom přemýšlí, jak by mohl dcerku zachránit.

On sám se nikdy nebál ani té nejkrutější smrti. Ale Vasilisu přece musí z tohoto neštěstí nutně zachránit!

A Vasilisa se ho skrz slzy ptá:

— Ale proč jsou takoví zlí? Proč tě ani neposlouchali? Ty jsi jim přece povídal o dobru, o spravedlnosti! Oni sami jedli a pili, ale nás

nepohostili! A za to všechno dobro — nás do temnice zavřeli! Proč?

— Stává se, Vasilisko, že lidé to špatné v sobě nepozorují. A pokud jim o tom někdo začne říkat — rozzlobí se na toho, kdo jim řekl pravdu...

Ne všechna semena, která rozsévá seje, padají na dobrou půdu. Proto také ne všechna vzcházejí...

Nebud' smutná! Radši se teď najež!

... Bajan vytáhl ze záhradní malý kousek chleba, zabalený do čistého hadříku, čturu s pramenitou vodou, kterou měl vždy u pasu, a podal to Vasilise.

Vasilisa rozlomila chléb napůl. Podává ho Bajanovi.

Bajan říká:

— Já nechci! Jez ty! A já ti zatím povím kouzelnou pohádku.

... A začal vyprávět pohádku:

«Žil-byl car. A měl tři syny: nejstaršího — Kasjana, prostředního — Děmjana a nejmladšího — Ivana.

Carství měl nevelké. Lidu tam žilo málo. Život tam byl tichý a klidný. Nikdo s nikým nebyl znepřátelen, nikdo se s nikým nehádal. Zemědělské půdy bylo — do libosti! Kolik kdo dokáže obdělat — toho země je. Obilí se dobře rodilo každý rok, v lesích bylo dostatek oříšků, hub a lesních plodů. Všichni byli sytí, všichni byli spokojení!

Když se občas stalo, že se muž se ženou nebo soused se sousedem někde i pohádali — tak je lidé spolu usmířili. A jestli se nechtěli smířovat, vedli je na soud k carovi — a car všechny spravedlivě rozsoudil, aby se hádky a spory v carství nerozsávaly.

A tak plynul jejich život — tiše a spokojeně.

Šel čas, carští synové vyrostli, stali se z nich silní a pohlední mládenci. Car začal přemýšlet: komu ze synů by mohl svěřit svoje carství.

Pozval je tedy k sobě a říká:

— Už brzy si budu muset vybrat: kdo bude po mně vládnout v carství. Projděte se po bílém světě, vyhledejte si učitele, naučte se u nich rozumnosti — a vraťte se domů. Ten, kdo se dozví nejvíc užitečného o tom, jak na Zemi spravedlivě žít, a jak řídit carství, — tomu já přenechám vládu. A druzí dva budou jeho pomocníky a rádci. Tak mi to přikázal můj otec: nedělit carství na díly, ale žít družně v jedné rodině!

... Careviči se otci poklonili — a vypravili se na cestu.

Jdou a jdou... A najednou je před nimi kámen. A od kamene vedou tři cesty. Na kameni je nápis:

"Kdo půjde napravo — ohromnou sílu získá.

Kdo půjde nalevo — veliké bohatství dobyde.

Kdo půjde přímo — lásku získá, ale *sám sebe ztratí*."

Careviči začali řešit: kudy by měli jít?

Nejstarší bratr Kasjan říká:

— Je třeba jít tam, kde získáme sílu! Síla je potřebná, abychom carství ochránili!

... Prostřední bratr Děmjan namítá:

— Musíme jít tou cestou, kde dobydeme bohatství. Jestli se dozvíme, jak dobývat bohatství, pak se od jakýchkoli nepřátel můžeme vykoupit!

... A nejmladší bratr Ivan povídá:

— Ale jak by mohly síla a bohatství přinést užitek bez lásky? Já bych šel přímo!

... Bratři mu říkají:

— Tady je napsáno, že lásku — získáš, ale *sám* sebe — *ztratíš!* Možná, že bychom se z této cesty ani nevrátili živí!...

... Bratři popřemýšleli nad předpověďmi, ale poněvadž je otec naučil nepřít se a nehádat, rozhodli se, že každý z nich zkusí dosáhnout štěstí a moudrosti na té cestě, která se zalíbila právě jemu.

Jak řekli — tak udělali. Objali se a rozloučili — a dál se vydali na cestu každý zvlášť.

* * *

Bratr Kasjan šel cestou doprava a našel maličký domek, ve kterém žil učitel. A ten učitel začal Kasjana učit jak má bojovat-zápasit, nade všemi zvítězit, sobě slávu vydobýt.

Ale starší bratr nezpozoroval, že zároveň se silou v něm roste pýcha a krutost, a že začíná pociťovat hněv k těm, kdo mu neslouží a nepodřizují se mu...

Uběhl čas.

Kasjan začal vládnout ohromnou silou. Podrobil si mnoho zemí a stal se carem spousty lidí. Jeho carství bylo silné, a o byl v tom carství — ten nejsilnější!

* * *

A bratr Děmján šel cestou doleva, našel také maličký domek, ve kterém žil zase jiný učitel.

A ten učitel začal Děmjana vyučovat, jak má výhodně obchodovat, veliký prospěch získávat, jak má bohatství rozmnožovat — a jak se tím nejbohatším stát.

A prostřední bratr si ani nevšiml, že — spolu s těmito prospěšnými dovednostmi — v něm začaly růst chamtivost a závist, a že lstivost a podvádění pro něho v honbě za bohatstvím přestaly být odsouzeníhodné...

Uplynul nemalý čas, a on se zmocnil velkých zemí a stal se tam carem. Jeho carství bylo velké a bohaté, a on byl v tom carství — ten nejbohatší!

* * *

A Ivánek — ten se vydal přímou cestou.

Šel a šel, a najednou vidí — v lese stojí chaloupka chatrná, žije v ní stařenka stará-prastará...

Stařenka ho prosí:

— Neodcházej pryč, dobrý mládenče! Naštípej mi, prosím tě, dřevo, nanos vodu a roztop lázeň!

— Dobře, babičko!

... Porazil Ivánek v lese suché stromy, nařezal a naštípal dřevo, nanosil vody z říčky, roztopil lázeň. Třeba to nebyla pro cara práce, vyplnil všechno hbitě a hladce!

Stařenka se umyla a napařila, a když vyšla z lázně — tak omládla, že už nebyla k poznání! Ivan jí teď ani nemůže nazvat babičkou!

— Panečku — to máš tedy kouzelnou lázeň, matičko! Byla jsi stařenka třaslavá, a jak ses napařila — omládla jsi o padesát let, nebo ještě o víc!

— Z lásky a péče, Ivánku, všichni mládnou!

— Ale jakápak láska? Vypomohl jsem ti jen maličko v hospodářství... A já jdu do světa právě proto, abych *opravdovou lásku* získal!

— Ale, přesně takhle se opravdová láska získává: od jednoho malého dobra ke druhému vede ta cestička!

Nebo se to dá říci jinak, od maličké péče ta cesta vede — k velikému dobru!

A ty sám, Ivánku, se jdi také napařit: zdraví a síly ti přibude! A já zatím připravím na stůl.

— A odkud znáš moje jméno?

— Já znám hodně věcí! Budeš-li chtít — naučím tě!

... Napařil se Ivánek — a opravdu v něm síla přibyla, únava — jako by nikdy ani nebyla! Tělo jako by se naplnilo čistotou zevnitř, a duše se umyla v zářivém Světle.

Vešel Ivan do světnice — a tam je stůl pokrytý bílým ubrusem. A na něm — všechno co jen hrdlo ráčí: pirohy, a lívance a koláče, jakoby přímo z pece, zavařenina, a jako lahůdka kvašená zelenina, a ořechy, a jahody, a ovoce, jaké v té roční době ještě ani neroste.

Podivil se Ivánek:

— Odkud máš takové pohoštění, hospodyňko?

— Mám kouzelný ubrousek: všechno, co si kdo přeje, — hned se na něm objevuje!

... A hospodyně mu začala nandávat na talíř všechno, co chtěl...

Poobědvali. Poděkovali Bohu za pohoštění.

V té chvíli se ubrousek sám od sebe složil — a všechno zmizelo!

— Máš výborný ubrousek, hospodyně!

— Ještě mám dvě kouzelné věci: létající koberec a čepici neviditelnosti. Za to, že jsi mi pomohl, ti je daruji!

— To jsou pro poutníka užitečné věci! Jenom, jak se ty sama bez nich obejdeš?

— Já už si nějak poradím...

... Poděkoval Ivan hospodyňce, vzal si její dárky — a šel dál.

Jde, jde, ale nevydržel to: rozhodl se, že vyzkouší kouzelné věci, které mu hospodyně darovala.

Rozbalil koberec — a on se skutečně vznáší ve vzduchu! Jenže vylézt na něj se Ivanovi nedaří: tělo mu skrz něj propadává! Postaví na něj nohu — a ona projde naskrz a spadne na zem!

Rozbalil Ivan ubrousek "prostři se": je tam jídla a lahůdek, že si lepší nevymyslíš, jenom... to jídlo nemůžeš vzít do ruky, nemůžeš ho uchopit a dát do úst...

Začal si zkoušet čepici neviditelnosti: točil s ní na všechny strany. Čepice sice mizí, ale Ivan sám zůstává viditelný! Div že tu čepici úplně neztratil, těžko ji nacházel, když se stala neviditelnou!

«Ech, vzal jsem si, vzal, ale jak to mám používat — na to jsem se nezeptal!» — pomyslel si Ivánek a vrátil se k hospodyni pro moudré rady.

— Matičko, nauč mě, jak mám používat tvoje kouzelné věci: jak létat na koberci, jak jíst z ubrousku a jak mizet v čepici?!

— Tak-tak, mládenče! Zázraky — ty potřebují mistrovství! Kdo neví, jak správně postupovat — kouzelné skutky nevykoná!

Ještě, že ses před lidmi nezačal kouzelnými věcmi vychloubat, to bys byl jen pro smích!

Dobře, budu tě učit!

— A kdo doopravdy jsi? — diví se Ivánek.

— Já — sloužím Bohu, snažím se starat o pořádek na Zemi!

Ale nejsem na bílém světě taková sama: mám Bratry a Sestry v Božském Světle! Oni všichni slouží Bohu, pomáhají lidem poznávat Pravdu!

... A tak se Ivánek začal u té hospodyně učit.

Na začátku mu začala vysvětlovat, jak má všechny bytosti — Boží děti! — srdečnou láskou milovat.

Říká mu:

— V hrudním koši, tam kde naplňuje vzduch plíce, je zvláštní místo. Rodí se tam srdečná láska. A když se takové lásce člověk naučí, může pociťovat Boha, protože hlavní Boží vlastností je Bezmezná Láska ke všemu a ke všem, Něžná a Moudrá!

Vždyť Bůh je přece Stvořitel všeho! A je Otec i Matka každého z nás!

A proto se Ho musíme učit milovat!

A pak může Bůh přes takového člověka projevovat Svoji Lásku k lidem a dalším bytostem! A tehdy se začne Boží Láska projevovat a rozkvétat — jak ve velkém dobrém díle, tak i v nepatrné věci, na první pohled nepozorovatelné!

... Potom začala hospodyně Ivánka učit, jak má z duchovního srdce svítit jako sluníčko.

A ještě potom ho naučila být Nespalujícím Ohněm Lásky:

— Veliká Síla Boží je v Božském Ohni Lásky, Který může být rozžehnut také i v srdci každého člověka! A člověk, Bohu sloužící, se může s tou Sílou spojovat — a všem pomáhat, všechny ochraňovat!

... A naučila Ivánka i tomu, jak má svoji vůli přeměnit na Vůli Boží, a — jak žít v Božském Světle. A to přece znamená: *sama sebe ztratit*, a na oplátku — získat Boží Lásku, Moudrost a Sílu!

Naučil se Ivánek, jak se stát Jednotným s Boží Vůlí: a ne svoje, ale Boží přání — vždy pociťovat a chápat, aby mohl žít ne podle svého chtění, ale podle Božích Příkazů! A Ivánek tak získal Velikou Božskou Sílu — Sílu Lásky a Božských Vědomostí!

Vyučil se u hospodyně i tomu, jak udělat tělo nic nevážícím. A hned dokázal létat na létajícím koberci. Osvojil si i to, jak být tělesně neviditelný a mizet v čepici neviditelnosti. A naučil se i tomu, jak libovolnou věc vyndávat z Božího Světla. A pak ho začal poslouchat ubrousek "prostří se".

A osvojil si také to, jak můžou jakékoliv materiální předměty procházet naskrz zemskou kůrou.

Ivánek se ptá hospodyně:

— Ale k čemu mi teď budou kouzelné věci? Já už přece i bez nich dokážu všechno vykouzlit!

— Vezmi si je: možná, že poslouží někomu jinému! Vždyť se přece i tobě velice hodily: naučily tě mistrovství!

... Začali se loučit.

— Děkuji ti za poučení, matičko! — říká Ivánek.

— Počkej! Ještě mám pro tebe úkol.

Podívej se semhle.

... Ukázala mu na hladinu jezera, která byla klidná jako zrcadlo. Najednou se na vodě objevil přelud: dívčina obdivuhodné krásy!

Hospodyně říká:

— To je Marja-carevna. Zajal ji zlý černokněžník. Chce se s ní oženit, ovládnout a podrobit si její krásu! Ale Marjuška nesouhlasí! On ji drží v křišťálové hoře, v podzemí.

Všechno, co je Bohem stvořeno, je určeno k dobru a užitku. Jenže se stává, že lidé Boží Záměr

nechápu a pak to, co Bůh zasvětil dobru, může přinášet neštěstí.

Podívej se: třeba — oheň: může dávat teplo, ale může přinášet i záhubu ve strašných požárech.

Nebo — voda: může hasit žízeň, napájet deštěm rostliny, naplňovat řeky a moře, dávat všem život. Ale může přinášet i potopy a ničivé katastrofy.

Stejně tak i všechny lidské dovednosti: mohou přinášet dobro a užitek, ale mohou působit i zlo a ničení.

Ten čaroděj je zlý člověk, naučil se magii a začal používat čarodějné umění k uspokojování svých špatných přání.

Ubytoval se v jedné hoře a začal se pokoušet v celém okolí zavádět svoje pořádky. Začal také roznášet fámy, že «jeho moc panuje všude pod zemí!» — aby se ho lidé báli a aby se podřizovali jeho zlé vůli!

Musíš nad tím čarodějem zvítězit, rozehnat ty čáry, co napáchal! A pak můžeš říkat všem lidem, že zlo nežije «pod zemí», ale v *duších*, se *sklonem k neřestí!*

Vyprávěj lidem, že Království Boží je všude: nad zemí i pod zemí. A všude že je Bůh všemohoucí! A že láska otevírá lidská srdce pro život v Božím světě!

Teď se posad' na létající koberec — a leť! On tě odnese tam, kde vládne zlý čaroděj a drží Marjušku v zajetí.

... Hospodyně mu ještě řekla, jak se má do té hory dostat. Prikázala mu, aby si předtím nasadil čepici neviditelnosti. To proto, že horu střeží stráž: bohatýři, které čaroděj začaroval.

Ivanek hospodyně poděkoval za poučení a za Boží dary, sedl si na létající koberec — a vzletěl.

Letí Ivan-carevič, těší se krásou Země: loukami rozlehlými a volnou stepí, lesy hustými a vysokými, jezery čistými, řekami průzračnými!

Létající koberec přistál před horou. Ivánek ho sbalil a dal ho do torby. Nasadil si čepici neviditelnosti.

Přišel k hoře a říká:

— Vpusť mě dovnitř, horo: nemám v sobě zlo! Světlo se Světlem vždy splývá, každá překážka se před ním rozpívá!

... A v té chvíli se před ním hora otevřela.

Strážcové-bohatýři ho nechali projít, ani si ho nevšimli.

Ivánek jde a diví se: uvnitř jsou křišťálové klenby, drahokamy a zlatými ornamenty ozdobené. Protékají tam řeky s břehy ze zlata a ze stříbra.

Čaroděj zpozoroval, že se v jeho panství děje něco nekalého: že tam vstoupil někdo cizí a blíží se k jeho komnatám.

Přivítal Ivana svojí neviditelnou silou. Jakoby ze vzduchu na něj promluvil strašným hlasem:

— Kdo jsi? Jak ses sem dostal?

— Jsem Ivan-carevič!

— Jak je možné, že tě strážce vpustily?

— Takhle: dobrá žena mi dala čepičku!

— Předě mnou se neschováš!

... V té chvíli si Ivan sundal čepici neviditelnosti a říká:

— Ale já se nechci schovávat! Já jsem přišel kvůli tomu, abych si s tebou popovídal, tvoje zlé čary rozebral, a osvobodil Marju-carevnu!

— Nedovoluj si jít dál! Marju-carevnu neuvidíš! Ona je moje! Všechno tady je moje! Země je moje,

zlato je moje, drahokamy jsou moje! Tady vládne jen moje moc a moje síla! Odejdi pryč, jinak tě zničím!

— Země není tvoje, ale Boží! Ať už *nad* povrchem země, nebo *pod* jejím povrchem — všude je Bůh Pánem všeho a všech! Nikdo nesmí narušovat Jeho Pořádek! Všechna lidská vlastnictví jsou dočasná, všechny lidské síly jsou nicotné před Jeho Sílou!

A Jeho Moc je věčná! Ty nemáš právo strašit lidi svým magickým strachem a podrobovat si je!

A nemůžeš krásnou dívčinu držet u sebe proti její vůli!

Čaroděj začal předříkávat magická zaklínadla, chtěl Ivanovi nahnat takový strach, aby se vrátil zpátky. Ale Ivánek se nebojí! Protože síla Lásky je silnější nežli všechny strachy!

Tehdy čaroděj pozvedl svojí magickou silou podzemní vody a zatopil sál, ve kterém byl Ivan. Ale on nezahynul: prošel vodou bez úhony!

Čaroděj pak pozvedl ze zemských hlubin ohnivou lávu, udělal z ní řeku ohně, a Ivánkovi přehradil cestu. V té chvíli se Ivan-carevič stal Božským Nespalujícím Ohněm, tím Ohněm naplnil i svoje tělo, a prošel skrz ohnivou řeku beze škody, čarodějny oheň mu vůbec neublížil!

Ivánek se ocitl před čarodějem. Ten už není schopný ani zmizet ani se schovat!

Čaroděj se ptá:

— Co to máš za nevídanou sílu, co je větší, nežli moje síla?

— To není moje Síla, ale Božská! Je silnější než jakákoliv jiná síla!

— Dobře, vzdávám se! Naber si kolik chceš zlata, stříbra a drahých kamenů! A — odejdi!

— Kvůli tomu jsem nepřišel! Sejmi svoje čáry z hory! Nestraš lidi čarováním, nezotročuj jejich vůli svojí magickou silou! Nenuť je žít ve strachu a podřízení tobě! Neuč je obdivovat tvoji nedobrou sílu!

A Marju-carevnu pust' na svobodu! Jinak se ty sám změníš v kámen na tisíce let a budeš tady nehybně ležet, dokud nepochopíš, že zlo nemůže být silnější, než dobro!

Stačí, abys třeba ještě jen jednou pronesl zaklínadlo — a ono se obrátí proti tobě!

... Čaroděj se polekal... Bojí se dokonce i myslet! Protože v jeho myšlenkách je jenom samé zlé čarování...

A Ivan-carevič došel až do nejvzdálenějšího sálu v hoře. A vidí: že tam sedí Marja-carevna — taková krasavice, že nemůže odtrhnout oči!

Jenomže — je smutná... Barevnými drahokamy vykládá obrázek, na kterém jsou zelené louky, luční květiny, ptáci a zvířata, všechno je jako živé! Sluníčko na obrázku jako by svítilo a všechnu tu krásu přírody osvětlovalo!

Poklonil se Ivánek Marje-carevně.

Marja-carevna se do Ivánka zamilovala na první pohled. A Ivánek se do Marjušky zamiloval celým srdcem!

Ivánek se jí ptá:

— Proč jsi smutná, krasavice?

— Dávno jsem neviděla modré nebičko se zlatým sluníčkem, dávno jsem neslyšela ptačí písně, netoulala se v zeleném lese!...

— Tak pojď se mnou! Jestli se ti líbím — buď' mojí ženou! Vypravíme se do carství mého otce!

— A co bude s čarodějem?

— Už to není strašný černokněžník! Nemá už magickou sílu!

... Vyšli z hory kolem stráží nezpozorováni.

A jak vyšli, sejmul Ivánek čáry ze strážných-bohatýrů. A zmizela i všechna ostatní čarodějova zakletí.

Sedli si s Marjuškou na létající koberec. Letí nad zemí. Tam, kde přistanou — vypráví Ivan lidem: co je to dobro, co je zlo, co je Pravda. Mluví o Boží Lásce, Moudrosti a Síle, o prostotě Božích Zákonů Dobra a lásky!

* * *

A v té době se carství Ivanových bratrů Kasjana a Děmjana tak rozrostla, že se spojila hranicemi.

A v Kasjanovi tak vzrostl hněv, a v Děmjanovi — chamtivost, že pozapomněli na moudrost svého otce a začali se mezi sebou přít o vlastnictví zemí a lidí...

A kde je pře — tam je i hádka! A kde je hádka — tam není daleko do války!...

A tak — přišla pohroma: bratr Kasjan začal válčit proti bratru Děmjanovi!

Lidé a zvířata hynou, orná pole pustnou!...

Bolest, smrt, strašná zranění, zpusťování, slzy a zármutek přináší válka!

Ale bratři si toho nevšímají, poměřují si svoje carství silou: kdo koho ovládne a podrobí si?

Ivánek tu pohromu zpozoroval.

Spustil se na zem, vyčinił bratrům a začal je usmířovat.

A Kasjan a Děmjan uviděli Marju-carevnu — a každý z nich ji začal chtít za manželku. A oba se rozhodli na oko se smířit — aby mohli svému bratru

krasavici vzít. A tak ke svým hříchům přidali i lež, která měla skrýt jejich špinavé záměry.

Všichni společně se vrátili k otci.

Otec si vyslechl vyprávění všech svých synů a říká:

— Vida — jak to všechno slavně dopadlo! Neputovali jste po světě nadarmo, rozumnému počínání jste se naučili! Každý z vás teď bude svoje carství mít. Mým následníkem může Ivánek s Marjuškou být! A všichni spolu budete v míru žít!

A začaly přípravy k svatbě Ivana-careviče a Marji-carevny.

Jenže nedobré úmysly Ivanových bratrů byly ze závidy a chamtivosti stále silnější!

A tak se Bratr Kasjan rozhodl, že v noci zabije Ivana a Děmjana — a zmocní se všeho sám.

Jak se rozhodl — tak udělal.

Děmjana zabil snadno, ale Ivana zabít nedokázal. Vrazil do něho meč, ale Ivan je živoučký, obrací se na druhý bok...

Kasjan se polekal...

A když Ivánek zrána uviděl bratra Děmjana mrtvého, všechno si domyslel. Musel bratra oživit. A pak Děmjanovi vyprávěl, co se mu to přihodilo.

Ale hned v ten samý den se Děmjan rozhodl — ze msty ke Kasjanovi a ze závidy k Ivanovi — že oba otráví.

A právě toho dne se měla konat svatba. Z celého carství se sjeli lidé na hostinu: mladým pográtulovat, štěstí jim popřát.

Když všichni začali tancovat — v té chvíli nasypal Děmjan Ivanovi i Kasjanovi do jídla jed .

Když zasedli zpátky ke stolům, Ivan jí — jako by se nic nedělo. Ale Kasjan — hned zemřel...

Ivánek musel oživit i staršího bratra.

A v té chvíli se už všem odhalila pravda o špatných záměrech a skutcích starších bratrů. Před otcem, před Marjou-carevnou a před všemi lidmi se ukázala jejich vina a hanba! A před Bohem Vševidoucím — veliká ostuda!

Starší bratři pochopili, jak daleko do bažiny neřestí je zavedly jejich hněv, chamtivost, závist a podvádění...

Přiznali svou vinu.

A Ivan jim říká:

— Všechny prospěšné dovednosti, kterým jste se naučili, jste přeměnili ve zlo!

Ale není chyba bojovat a přitom bránit slabé! A není hřích čestně obchodovat!

Ale ten, kdo nemá lásku srdečnou, si nemusí ani všimnout, jak ho přání *vlastního prospěchu* — navádí ke zlu, a jak ho *osobní chtění* vede k tomu, aby se povyšoval nad ostatní lidi!

Ale ten, kdo skutečně miluje, ten nemá starost sám o sebe, ale o druhého! A prostřednictvím toho se naučí v nezištné lásce *sám sebe ztrácet* a získávat Boží Lásku a Vůli!

A teď se každý vydejte do svého carství! Zaveďte tam pořádek!

A všechny neřesti v sobě vykopávejte i s kořeny! Pěstujte a posilujte srdečnou lásku!

— My to tak uděláme! Jen nám ještě řekni: jak je možné, že jsi zůstal naživu, a jak jsi vrátil k životu nás?

— Naučil jsem se být jednotným s Boží Sílou! A proto se nebojím žádného zla!

Vy jste druhým lidem přinesli tolik neštěstí! Je čas, abyste to co nejrychleji napravili! Bůh dovolil,

abyste se vrátili do života v těchto tělech jen proto, abyste mohli napravit svoje chyby!

... Bratři se navrátili do svých domovů a začali se učit žít v lásce a dobru.

A jakmile se to naučili — potkal každý z nich tu, co mu byla souzená. A se svými vyvolenými se oženili.

A tak všichni začali žít v míru a blahobytu.

Ale Ivan a Marja dál učili všechny lidi, jaký by měl vládnout mír, dobro a láska na Zemi!

A našli i dobrého mládence, kterému darovali čepici neviditelnosti, ubrousek "prostři se" a létající koberec, a potom ho naučili i všem Božským Vědomostem.

Vždyť je zapotřebí, aby *"opravdové kouzlení"* na Zemi nikdy nevymizelo!

* * *

Vasilisa se tak zaposlouchala, že úplně zapomněla, že jsou s Bajanem zavřeni ve sklepení.

— Taková krásná pohádka! Kdybychom měli létající koberec a čepici neviditelnosti: hned bychom odsud utekli!

— Ale jak bychom se do jedné čepice vešli oba dva?

— Ale mohli bychom — jeden po druhém! Vymysleli bychom, jak předat čepici tomu druhému!

— No, výborně: přesně tak to uděláme!

— Copak ty máš takovou čepici?

Ne, dceruško, ale já se teď postarám, abych tě, Vasilisko, odsud dostal neviditelně pro lidi.

— Ale ty — co ty? Já bez tebe nepůjdu!

— Musí to tak být, dceruško! A ty, jakmile budeš na svobodě — uteč rychle z těchto míst! A o mě se

neobávej, já se odsud dostanu později a vyhledám tě.
A ty zatím nějaký čas pobuď u dobrých lidí!

... Když strážce přinesl vězňům chléb a vodu, začal ho Bajan přemlouvat, aby pustil Vasilisu na svobodu:

— Přines pytel, dívku tam schováme, a ty, jako bys vynášel starou podestýlku ze sena z vězení — ji odneseš na svobodu, a za bránou ji pustíš! Vždyť se ničím neprovinila! Ty máš přece také dcerušku a synáčka! Jak by bylo tobě samotnému, kdyby se je pokoušeli umořit v temnici?

— Ale co — příkaz knížete Mstislava?

— Kníže přece o děvčeti nic nepřikazoval, jenom o mně!

— A jestli se zeptají, kam se poděla? Co řeknu?

— Řekni, že nevíš, že ji asi guslar odčaroval...

— Dobře!

... Strážce nebyl zlý. Přinesl pytel:

— Vlez si tam, děvče, sed' tiše, ani se nehni...

... Strážce vynesl Vasilisu za bránu, poodešel ještě o kus dál, a pustil ji z pytle.

* * *

A tak se Vasilisa dostala na svobodu. A Bajan zůstal v knížecí temnici.

Vasilisa přemýšlí: «Co mám dělat? Jak mám Bajana zachránit?».

Došla k říčce. Vyprala si oblečení, umyla se a vykoukala. Na louce natrhala léčivé byliny a další jedlé rostliny. Potom zašla do lesa a nasbírala tam houby a jahody. A vydala se hledat dobré lidi.

Jenom nechtěla odcházet daleko.

Na kraji vesnice uviděla nachýlenou chaloupku. Vidí, že tam žije osamělá a nemohoucí stařenka.

Vasilisa se jí poklonila až k zemi a říká:

— Vezmi mě k sobě bydlet, babičko!

— Cožpak to tady bude život pro tebe, děvenko?

Je tu jen samý žal! Zůstala jsem na stáří sama! Oči už špatně vidí, ruce jsou už nešikovné, sotva chodím... Ani tě nemám čím pohostit!

— Tak já ti trošičku pomůžu v hospodářství, babičko! A ty mně zase pomůžeš radou!

«Jeden žal — to je neštěstí. Ale když má jeden neštěstí, a druhý také neštěstí — pak, jestliže se společně přičiní, neštěstí s nimi nezůstane!» Tak mi to říkal můj otec Bajan. Společně, možná, dokážeme všechna neštěstí překonat!

— Dobře, žij u mě! Budeš mojí vnučkou! Já žádná vnoučata nemám! Moji synové sloužili zdejšímu knížeti Mstislavovi a položili hlavy ve válce, zemřeli nadarmo...

Zůstaň u mě, jak dlouho budeš chtít!

— Děkuji, babičko!

... Vasilisa v chaloupce krásně poklidila, zavedla čistotu a pořádek. Nanosila dřevo, roztopila pícku. Z hub a bylin uvařila zapraženou polévku, a z jahod — kompot.

Zasedly za stůl k jídlu. Stařenka Vasilisu pochválila za čistotu a za pohoštění. Potom se začala vyptávat:

— A co máš ty za neštěstí, děvenko?

— Váš kníže zavřel mého otce Bajana do temnice... Musím vymyslet, jak ho osvobodit.

— No, tohle je doopravdy neštěstí...

Dříve by lidé na celém světě povstali na záchranu pěvce-pohádkáře... Ale teď se lidé v dobrých věcech nespojují! A tak se stává, že voják v poli zůstane sám!...

Pokud by všichni lidé na světě chtěli dobro, pak bude mír. Ale jestliže ho nechtějí, pak není ani mír...

... Počkej! Něco mě napadlo... Vím, že manželka knížete, kněžna Jefrosiňa je dobrého srdce!

Ti, kdo jsou chudí, nejsou vždy dobří. A nejsou vždy krutí a povýšení ti, kdo žijí v přepychu.

Kdyby ses k ní dokázala obrátit s prosbou, je možné, že by ti pomohla...

Jenže v poslední době postonává! Sedí ve svém paláci a nikam nechodí. A strážé tě k ní nepustí...

... Vasilisa udělala z bylin léčivé odvary. Dala je stařence — aby jí dodaly síly, aby jí ruce a nohy nebolely, a aby její oči lépe viděly.

A ještě si přichystala byliny, aby jimi mohla léčit kněžnu.

*** * ***

Ted' musela Vasilisa vymyslet, jak se dostane ke kněžně Jefrosině do paláce.

Na druhý den se Vasilisa rozhodla, že se tam podívá a vyzkoumá, jak by prošla na knížecí dvůr mimo stráží, aby uviděla kněžnu.

Knížecí rezidence a paláce jsou ohromné, nádvoří je ze všech stran ohrazeno kamennou zdí — jako nepřístupná pevnost! Brána je jen z jedné strany.

«Nu co, knížecí dome, obrať se ke mně zadní stranou, stranou lesní nenápadnou! Já se podívám, jak se můžu vyhnout strážcům a dostat se ke kněžně!» — dodávala si Vasilisa odvahy žertováním. A vydala se podél zdi — tam, kde bylo dál k bráně, ale blíž k lesu.

Jenže stromy podél zdi byly do velké vzdálenosti pokáceny, aby bylo možné už z dálky

zpozorovat nepřítele. A Vasilisa na tu zeď nedokázala vylézt. Dokonce za ni ani nahlédnout...

Ale najednou Vasilisa uviděla, že přímo naproti paláci, blízko zdi, zůstal jeden velký smrk: kněžna Jefrosiňa si vyprosila, aby ten smrk neporáželi, protože na něj za ranních a večerních červánků přilétal kos — a zpíval překrásné písně, které kněžna ráda poslouchala.

Vasilisa vyšplhala na smrk. Uviděla z něj nádvoří a palác kněžny, i knížecí rezidence.

A na nádvoří si hraje knížecí chlapec se sluhy; bojují spolu meči. Jenže sluhové se ho bojí udeřit, hned se vzdávají. Mladého knížete už omrzelo si takhle hrát a sluhy odehnal.

Vzal si luk a šípy a začal hledat, kam by vystřelil. Uviděl na smrku ptáčka-sýkorku — a začal na ni mířit.

Ale Vasilisa rychle ptáčka vyplašila, aby ho nezasáhl.

Šíp se zabodl do stromu — a knížecí syn zpozoroval Vasilisu.

— Ty, nevolnice, co tady děláš?

— Já nejsem nevolnice! Já jsem volná jako ptáček! Ty jsi střílel na sýkorku, ale div jsi netrefil krásnou dívku!

... Vasilisa vytáhla šíp knížete, přelezla po dlouhé větvi, a seskočila na nádvoří.

Knížecí syn říká:

— Dej mi šíp!

— Vezmi si ho, jenom už nestřílej na ptáčky!

— Já jsem syn knížete Vsevolod! Až vyrostu — stanu se knížetem a pánem všech! A budu střílet — na koho budu chtít!

— A já se jmenuji Vasilisa! A až vyrostu — stanu se Vasilisou Přemoudrou!

Ale už teď vím, že ten, kdo střílí ptáčky — zabíjí svoje štěstí!

— Kam mám tedy střílet?

— Podívej — já ti nakreslím terč!

... Vasilisa nakreslila kouskem uhlí na dřevěný sloup terč ze sedmi kruhů:

— Pojd' si hrát: kdo přesněji vystřelí — toho přání ten druhý vyplní!

— Dobře! Jestli prohraješ — staneš se mojí služebnou nevolnicí, a budeš si se mnou hrát, jak já nařídím!

— Ale jestli vyhraju já, zavedeš mě ty ke svojí mamince, mám u ní důležitou práci!

— Platí!

... Začali střílet. Vasilisa zasáhla terč přímo do středu, ale kníže — jen na krajíček.

Říká:

— Nezvítězila jsi čestně: zafoukal větřík, a můj šíp se posunul. Pojd' — budeme radši zápasit dřevěnými meči!

— Dobře, pojd'! Tam už nemůžeš svádět vinu na větříček!

... Začali bojovat meči. Kníže se snaží ze všech sil, ale Vasilisa se nevzdává.

Vystihla vhodný okamžik — a technikou, kterou ji naučil Bajan, vyrazila knížeti meč. Nestačil se z toho ani vzpamatovat!

— A teď dodrž knížecí slovo: odved' mě ke kněžně, tvójí mamince! A já tě potom naučím, jak můžeš pociťovat tvář vítr, abys věděl, nakolik snese šíp stranou. A naučím tě i tajné technice, jak odzbrojit protivníka.

... Mladý kníže odvedl Vasilisu do paláce ke své matce.

Vasilisa tam Jefrosině vyprávěla o Bajanovi. Vyprávěla o tom, jak se kníže kvůli Bajanovým pravdivým slovům rozhněval a nařídil, aby ho zavřeli do temnice. A vyprávěla i o tom, že válka, kterou kníže zamýšlí, hrozí smrtí mladému knížeti.

Kněžna se zarmoutila:

— Zatím nevím, jak to udělat, aby kníže poslechl mou radu. Musím popřemýšlet, jak Bajana osvobodit, a jak by mohl náš syn uniknout předpovězenému osudu...

— Řekni tedy knížeti, že se ti zastesklo po kouzelných pohádkách! Ať k tobě přivedou mého otce Bajana! On začne hrát na gusle, bude vyprávět veselé pohádky, a ty nás potom pustíš — a my odsud utečeme!

— Dokud je kníže rozhněvaný, nebude chtít moji prosbu vyplnit! V tomhle případě je třeba počkat na příhodnou chvíli! Ted' chodí rozzlobený, zamračenější než mrak, nechce s nikým mluvit!

Zůstaň zatím tady, děvčátko, pobud' u mě, pohraj si s mým synem, povyprávěj nám Bajanovy pohádky!

... Vasilisa tedy zůstala v paláci u kněžny Jefrosini a připravovala pro ni výtažky z bylin: jeden — aby se zlepšilo její zdraví, druhý — aby měla čistou pokožku, aby neměla vrásky a její krása nestárla, třetí — aby měla husté vlasy.

A Vasilisa začala vyprávět i pohádky a kouzelné příběhy. Třebaže se jí to nedařilo tak krásně, jako Bajanovi, ale o dobrou a o lásce říkala moudrá slova.

A ještě si ve dne hrála s mladým knížetem Vsevolodem. Naučila ho, jak má větřík pociťovat tváří, aby přesně zasáhl cíl, a také, jak může odzbrojit protivníka.

Jenže Vasilisu už znudilo trávit čas zápasením!

Povídá mladému knížeti:

— Potřebuji navštívit jednu stařenku, aby o mě neměla strach, že se mi přihodilo něco špatného. Půjdeš se mnou?

— Půjdu!

— Vezmi s sebou nějaké pochoutky, abychom jí udělali radost!

— Dobře!

... Vylezli po přistaveném žebříku na zeď, ze zdi na smrk, ze smrku slezli na zem — a vydali se k staence.

Ta se, panečku, z hostů zaradovala! Na všechno se hned Vasilisy vyptávala.

A knížecí syn se díval na ubohý příbytek, na bídu, ve které žije osamělá stařenka. Nikdy nic takového neviděl...

Zanechali tam přinesené lahůdky a vrátili se zpátky na knížecí nádvoří tou samou cestou.

Knížeti Vsevolodovi se tak zalíbilo dělat dobré skutky, že příští den šli do jiné chudé chaloupky, pomohli tam čím mohli, a zanechali jim pohoštění...

*** * ***

A v té době měl kníže Mstislav neklid v duši. Nešla mu z hlavy Bajanova předpověď! Neví, co má dělat. Vždyť dokonce i pokud přikáže guslara zabít — nezmění se tím to, co bylo předpovězeno!...

Kníže to nevydržel — a šel si sám s Bajanem promluvit.

Bajan se z toho zaradoval:

— Dobře, že jsi přišel, kníže Mstislave! Špatnou věc jsi zamýšlel! Válku se svým bratrancem

nezačínej, nepokoušej se uchvátit jeho knížectví, nesnaž se ho obrátit na svou víru! Žijte v míru!

— Cožpak ty znáš všechny moje myšlenky? Já jsem o tom, s kým se chystám bojovat, nikomu ještě neříkal!

Jaképak bohy ty uctíváš? Jakou silou všechno znáš a víš o lidech? Jaké čáry ovládáš?

A čím dokážeš, že tvoje předpověď byla pravdivá?

Čím dokážeš, že pokud nepůjdu do války proti bratranci, nezemře můj syn?

— Dokazovat ti nebude nic, kníže Mstislave! Jestli chceš — věř mi, jestli nechceš — nevěř! Ano, opravdu znám tvoje nedobré myšlenky — a chci odvrátit neštěstí od tebe, i od druhých lidí!

Ptáš se, jakému bohu sloužím? Ale vždyť Bůh je jediný!

Během dlouhých věků nejednou pobývali na Zemi Jeho Velcí Vyslanci k různým národům — a časem vznikly rozdíly jak v náboženstvích, tak i v pojmenování pro Božskou Sílu.

Já znám Boha Živého, Který je Ten Hlavní v jakékoliv víře! On je Tvůrce-Stvořitel celého Vesmíru a je milujícím Otcem i Matkou všech Svých dětí!

Jakákoliv víra by byla dobrá, kdyby lidé nezaměňovali Boha — za modly, a vyplňování Božích Příkázání Lásky — za obřady!

A nebyla by mezi lidmi nenávist kvůli víře, pokud by lidé pochopili, že je jen jedna Jednotná Božská Síla, ať už Jí lidé říkají jakkoliv!

Nezačínal by válčit bratr proti bratru, soused proti sousedu, kdyby lidé pochopili, co od nich Bůh skutečně chce!

Víra v bytí Boha by musela všechny lidi sjednotit, a uhasit všechny lidské rozepře!

Vždyť, pokud by lidé viděli věčné duchovní hodnoty, museli by pochopit bezvýznamnost svých pozemských sporů a zbytečných požadavků!

Před Majestátem Boží Lásky a Síly by se všichni museli cítit jako Jeho děti, a bratři a sestry jeden druhého!

Ale zatím to vypadá celkem jinak! Lidé bojují kvůli území, kvůli moci, kvůli pozemskému bohatství! Hádají se i o víry, bojují «za víru»!...

Jestliže by lidé pochopili, že Bůh zná všechny jejich myšlenky, že všechny skutky, dokonce i ty «tajné», jsou Mu zjevné, a že za všechny budou nést odpovědnost, — pak by bylo mnohem víc pořádku a míru na Zemi! Vždyť za zlo vždy následuje odplata! A dobro přichází k těm, kdo konají dobré skutky!

... Kníže Mstislav namítl:

— Nějak není vidět, guslare, že by v životě všechno vycházelo podle tvých slov. Nestíhá odplata všechny, kdo konají zlo! A nestává se často, že osud obdaruje dobrem ty, kdo dobro tvoří!

Takže, ty mě považuješ za zločince! Ale já jsem svobodný! Já žiju v přepychu! Ale ty — sedíš u mě v temnici! Příkážu — a zabijí tě! Příkážu — a nakrmí tě! Není to tak?

— Je... Jenže to ty jsi přišel pro radu ke mně do temnice, kníže!

A moje rada pro tebe je taková: nezačínej válku, kterou zamýšlíš!

... Kníže se opět rozzlobil — a odešel...

... Nejednou tak kníže Mstislav s Bajanem besedoval. O mnoha věcech začal přemýšlet. Ale jak má dál žít — to vyřešit nedokázal.

* * *

Kněžna Jefrosiňa uviděla, že se změnila manželova nálada. Rozhodla se, že s ním zkusí promluvit, aby pustil Bajana na svobodu.

Přišla k němu, začala rozhovor, a kníže Mstislav jí odpověděl:

— Jsi moudrá, moje ženo! I já sám si myslím, že pokud existuje způsob, jak odvrátit od našeho syna neštěstí, — pak bude nejsprávnější s Bajanem souhlasit a pustit ho.

Ale bojím, že Bajan na mě potají chystá něco zlého za to, že jsem ho držel v temnici... Že vymyslí zákeřnou pomstu nebo na mě sešle nějaké čáry!...

— On něco takového neudělá, Mstislave. On jenom chce, abys nezačínal válku! Pust' ho s Pánem Bohem! A udělej to, co ti poradil!

... Mstislav souhlasil. Za odpuštění Bajana neprosil, dobré slovo mu neřekl, ale nařídil, aby ho pustili z temnice.

* * *

Jakmile Bajan vyšel na svobodu, začal přemýšlet, jak by našel Vasilisu.

Ale ona už o tom, že Bajana pustili, věděla od kněžny Jefrosini; poděkovala jí za pomoc, rozloučila se s mladým knížetem — a dohonila Bajana!

Jejich radost byla veliká!

A Bajan říká Vasilise:

— Podívejme — jaká se už z tebe stala kouzelnice: osvobodila jsi mě!

— Ale tebe by kníže Mstislav pustil i bez mojí pomoci, když si vyslechl tvoje řeči!

— Ale neříkej! Pokud třeba jen několik lidí sjednotí svoje úsilí kvůli spravedlivému cíli, pak jejich síla mnohonásobně vzroste!

A na tom vidíš, Vasilisko, že jsme tady nezpívali písničky a nevyprávěli skazy nadarmo! Máme teď naději, že jsme dokázali zabránit krvavé válce a znovuzrodit trochu dobra v duších!

Nyní jsi i sama uviděla to, jak se opravdové kouzlení začíná rodit v srdečné lásce! A jak se to kouzlení projevuje v životě prostřednictvím lidí dobra!

Ten, kdo v dobrých činech zapomíná *sám na sebe*, a podle Boží Vůle přináší lidem mír a radost, ten dělá opravdová kouzla!

... A šli dál svou cestou po Zemi. A všude zasévali semena lásky do duší, vyprávěli o spravedlivých hrdinských činech a dělali dobré skutky!

* * *

A tím je naší pohádky konec.

A ten, kdo četl nebo poslouchal, a lepším a rozumnějším se stal, — ten je borec!